

Lederes tale årsmøte 20.03.19

Gode årsmøte, ordfører, delegater og gjester

2018 ble et spesielt år først og fremst på grunn av tørken. Vi mangla vann stort sett fra våronnslutt og til langt ut i august. Vi har aldri opplevd maken til mangel på vann noen av oss som sitter her nå. Akershus var et av fylkene som ble hardest ramma. Dette har selvfølgelig preget også vårt arbeid i bondelaget dette året. Vi var nødt til å sette inn tiltak når vi så at dette blei en stor krise. Det viktigste var å få organisert oss slik at vi berget mest mulig fôr. Vi så at bønder starta nedslakting av dyr og det var viktig å avgrense skaden ved å sørge for at alt mulig fôr ble berga. Jeg vil gi honnør til dere ute i lokallaga som tok utfordringen og organiserte halmdugnaden på en fantastisk måte. Det var ikke mye halm som ble kutta i år. Tørken førte også til kriseforhandlinger mellom staten og faglaga. Utfallet er kan sikkert diskuteres, men det som var prioritet nr. 1 var å redde flest mulig dyr sånn at de langvarige skadene blei så små som mulig. Ett annet poeng var også å få til et raskt oppgjør for bonden slik at problemet med likviditet ikke blei for stort. For de aller fleste blei pakka gunstig. Alle produksjoner fikk nytte godt av at taket ble løftet til 1,5 mill. kr. Videre ble erstatningen for grovfôrproduzentene bedret. Mange av grønnsaksbøndene fikk et ekstra tilskudd på bakgrunn av at de måtte sette inn store tiltak i vanning. Så var det sånn at ikke alle kom med på den ordningen. Både bær og potetbønder falt utenfor ordningen sjøl om de hadde de samme utfordringene med vanning. Akkurat dette med vanning og stell i vekstsesongen er nok noe en kan se på ved en evaluering av avlingsskadeordningen vi har i Norge. Man blir ikke premiert for å jobbe hardt for å redde avlinga. Jobber du hardt med vanning og andre tiltak og får en avling over 70% av normalen, får du ikke avlingsskadeerstatning og du får eller ikke forsikringsutbetaling hvis du har slik forsikring. Dette kan føles urettferdig. Likevel er det slik at det ikke er noen andre land som har en tilsvarende ordning som vi har, så vi må ha tunga rett i munnen når vi skal diskutere denne ordningen med forhandlingsmotparten.

Kanaliseringspolitikken.

I året som har gått har det vært mye fokus på kanaliseringspolitikken. Det blir vel kanskje sånn når vi stanger i taket på mange produksjoner og det ikke er like lett å få levert varene som vanlig. Vi har jo hatt et underskudd på oksekjøtt i mange år. Det har vært en villet politikk å øke den produksjonen, og vi har i Akershus tatt vår del av den økningen. Det har ført til at vi har økt grasarealet noe, men sett i nasjonal målestokk så er det et veldig lite areal. At dette blir hauset opp som et stort problem, og at dette utfordrer kanaliseringspolitikken er jeg ikke enig i. Det jeg er enig i er at arbeidsdelinga vi har i Norge er viktig, og at det er viktig at hovedsaken av graset dyrkes i distriktene. Men som sagt,-det graset vi har i Akershus vil vi fortsatt ha. Vi har helt klart arealer i vårt fylke som er kun egna for gras. Vi har også utfordringer med vassdraga våre som tilsier at vi må ha gras i de erosjonsutsatte områdene. Det er også viktig for vårt omdømme at vi har dyr på noen av våre gårder i og med vi bor i det mest befolkningstette område i Norge. Dyr på beite i en ravinedal er et godt bilde på omdømmebygging. Både miljø- og dyrevelferdsaspektet kommer fram her. For Akershusbonden blir det da viktig at vi gjør det vi kan for å ha graset i de typiske grasområdene og ikke på den beste kornjorda. Dette gjør det enklere for oss å argumentere for å ha noe gras i Akershus.

Hvordan skal vi så rigge oss framover for å sikre at hele Norge brukes i en tid der vi stanger i taket på mye av husdyrproduksjon. Vi er nødt til å jobbe godt med avsetningen av de norske produktene. Vi må være innovative og finne produkter som selger. Det blir en utfordring når Jarlsbergosteksporten forsvinner. Tine blir nødt til å jobbe med nye produkter for å holde volumet oppe. Tilsvarende gjelder også for Nortura. Vi må få til utvikling på produkter som øker salget. Tollbarrieren er viktig her. Vi er avhengig av politikere som skjønner viktigheten av dette. Samtidig må vi i bondelaget ta de valga som er viktig både for kanaliseringspolitikken og produksjonsmulighetene våre. Vi har i år som de senere åra spilt inn at god kornøkonomi er viktig for kanaliseringspolitikken. En god kornøkonomi vil gjøre

at kornbonden dyrker korn og ikke ser seg om etter andre produksjoner. For å ikke dytte økt kornpris over på kraftforkjøperen så mener vi i styret i Akershus Bondelag at vi ikke må være så redd for å bruke midler på prisnedskrivning. Det blir ofte hevdet at dette er et dyrt tiltak, at det koster så og så mange millioner pr øre. Jeg mener at det likevel er et fornuftig tiltak. Prisnedskrivning på korn er gunstig både for korndyrkeren og kraftforkjøperen. Dermed er det også et godt distriktstilskudd.

Miljø – klima

Miljø og klima er også viktige tema for oss bønder. Diskusjonene går og mange forståelsepåere får lov å uttrykke seg i media. Debatten blir ofte unyansert og vi får utslag som for eksempel når Unge Venstre i Oslo vil forby rødt kjøtt. Da er det godt vi har oppegående medlemmer som tar tak i saken og inviterer de nevnte politikerne på gårdsbesøk og gir de en innføring i kjøttproduksjon og norsk landbruk. Vi må jobbe videre med å få folk til å forstå forskjellen på svart og grønt karbon. Vi må selvfølgelig gjøre våre tiltak i landbruket. Vi må jobbe for å bli fossilfri, men vi må få fram at norsk produksjon av kjøtt og mjølk er miljøvennlig. Vi må også få fram at grasproduksjon er den viktigste produksjonen i Norge og at 2/3 av vårt jordbruksareal kun er egnet til det. Vi må jobbe med å få fram hva dette betyr for det samla karbonregnskapet. Hva binder vi og hva lagres i jorda ved grasproduksjon. Vi må også forske mer på hva metanutslipp fra drøvtyggere egentlig betyr. Internasjonalt er det forskningsresultater som spriker, og enkelte forskere peker på at metanutslipp på langt nær er så farlig som vi regner det er i Norge. Jeg mener vi må være helt sikre på hva vi gjør før vi setter inn drastiske tiltak. Det samme gjelder utslipp fra myr. Jeg tror vi ikke veit nok om konsekvensene ved et forbud om oppdyrking av myr. Her må det mer forskning til før vi setter inn så drastiske tiltak som forbud. Jeg syns enkelte politikere er alt for raske med å konkludere på tema som er sammensatte og hvor forskerne er uenige.

Når det gjelder miljøet så er det forventet at vi bønder skal gjøre mye for å redde våre vassdrag. Vi har drevet med tiltak i mange år og det har ikke alltid vært enkelt å se bedring i vassdragene. Nå har vi derimot sett en bedring i Morsa. Det var ett av vassdragene vi starta tidlig med tiltak i. Vannprøver der viser nå at det går i riktig retning. Jeg tror ellers at endringen av klimaet med lengre vekstsesong og mer intensive perioder med nedbør har vært med på å viske ut noe av effekten av tiltakene. Uansett er det viktig at vi fortsetter å sette inn tiltak. Vi har et ansvar og vi blir målt omdømmemessig på dette. Dessverre er det slik at vår kompensasjon for å sette inn tiltak svekkes år for år. Det er regionalt miljøprogram som er styrende for kompensasjonen, og regner vi den potten opp mot kornpris så går det den gale veien. Det blir mindre lønnsomt å drive miljøvennlig. Derfor mener vi at RMP-potten må økes kraftig i dette jordbruksoppgjøret.

En annen miljøutfordring vi har er bruk av husdyrgjødsel og en evt. ny gjødselvareforskrift. Det er et klart ønske om at en skal bruke husdyrgjødsel på et større areal enn vi gjør i dag. Enkelte steder blir det da for mye gjødsel i forhold til arealet. Hva får vi i bondelaget gjort med det? Det er ikke lett å ta ned produksjonen når du først har bygget opp fjøs og kapasitet på maskinpark og andre ting du trenger. Jeg tenker at dette må være en langsiktig dreining. Det første vi kunne gjøre var å sørge for at vi ved en nedtrapping av produksjon, som vi ser i svinenæringa nå, tar ned produksjonen der problemet med spredeareal er størst. Dernest må vi styre investeringsmidlene slik at vi ikke får enda større problem med spredeareal i framtida. Dette er ikke noe stort problem i Akershus, men jeg nevner dette for jeg tror det kan være på sin plass at vi diskuterer dette framover. Og sjøl hos oss tror jeg vi skal være bevisste på dette, og sørge for en miljømessig god bruk av gjødsel. Mange av oss må nok innrømme at låvejordet nærme møkkakjelleren kanskje får litt vel mye husdyrgjødsel.

Regionreformen

I Norge skal vi nå gå fra 19 fylker til 11. Det er reform som vi i bondelaget må ta hensyn til om vi vil eller ei. Vi skal ha dette som en egen sak seinere i dag, men jeg vil likevel si noen ord om dette. Vi har

hatt et utvalg som har jobbet med dette og kommet fram til egentlig 2 mulige utganger for NB. Det ene er å fortsette med den fylkesstrukturen vi har og det andre er å lage en ny struktur etter den nye regioninndelingen. I Akershus Bondelag har vi dette året brukt en del tid på dette og dere lokallaga har spilt inn hva dere syns vi bør gå for. Det har ført til at vi har tvilt oss fram til at en organisering basert på de nye regionene blir det mest hensiktsmessige. Vi har derimot noen krav som vi stiller for å gå med på dette. Vi godtar ikke svekket representasjon i representantskapet eller i årsmøte i Norges bondelag. Vi krever også at økonomien ikke blir svekket. Arbeidet ut mot lokallaga blir like viktig uansett hva vi lander på. Lokallaga i bondelaget er viktig, og med den nye regionen Viken blir det 71 lokallag og det blir helt klart en utfordring for et fylkesstyre å serve de. Her må vi tenke nytt og organisere oss sånn at det blir mulig å få det til. Jeg tenker at vi også har noen muligheter i den nye store regionen også. Vi kan dele oss opp i regioner som er logiske. Jeg tenker at vi for eksempel kan koble folloregionen mer til Østfold og Asker-Bærum til Buskerud. Videre kan vi lage noen utvalg som blir store og betydningsfulle. Jeg tenker på et kornutvalg som vil romme 50% av kornproduksjon. Vi kan få gode grovfôrutvalg og grøntutvalg. Men vi må organisere oss annerledes enn vi gjør i dag. Å tenke at et ordinært fylkesstyre sånn vi kjenner det i dag skal serve 72 lokallag og ¼ av medlemmene i bondelaget, blir feil. Det må tenkes annerledes og vi må ha flere tillitsvalgte på fylkesnivå. Videre må våre ansatte ikke bli redusert og de må plasseres fornuftig sånn at ikke avstand fra medlem til kontor blir for lang. Det er i det hele mye som må organiseres annerledes og vi trenger å bruke tid på det. Derfor så tror jeg det lurt å bruke ett ekstra år på prosessen. Men som jeg innledet med, -vi skal ha en debatt på dette senere i dag. Det blir også viktig hva styret i NB lander på tilslutt og hva som blir innstillingen til årsmøte i juni. Vi er også avhengig av hva Østfold og Buskerud gjør på sine årsmøter. Vi veit at Østfold er meget skeptiske til å gå inn i et Viken bondelag, og det er jo ikke så enkelt å gifte se med noen som ikke vil...

Politikk

I den tiden vi nå har hatt Erna Solberg som statsminister så har det fram til i januar i år vært en mindretallsregjering. Den har hele tiden blitt støttet av Venstre og Krf. Nå er etter hvert begge disse med i regjeringen og vi har fått en flertallsregjering. Dette betyr at regjeringen kan trumfe gjennom sin vilje. Heldigvis endrer også dette hvordan regjeringen tenker. Granavolderklæringen viser at jordbruket har fått en annen betydning enn før. Kristelig folkeparti har jo hele denne perioden vært klare på at vi trenger et robust landbruk. Vår nye landbruksminister Olaug Bollestad har også en annen inngang i den rollen enn de som har kommet fra Fremskrittspartiet. Bollestad stilte opp på vårt kornmøte og jeg syns hun gjorde en god figur. Jeg håper hun klarer å få regjeringen med seg på de tanker hun har om jordbruket. Vårens jordbruksoppgjør vil vise oss det. Vi må følge med på dette og snakke godt med politikere både lokalt og nasjonalt. Ikke bare regjeringspartiene, men alle politikere må vi nå. I år er det kommune og fylkestingsvalg, og det er viktig at vi er med på å sette landbruket og vår viktige jobb på dagsorden. Dere ute i lokallagene må gjøre jobben lokalt, mens vi på fylkesnivå må sørge for at fylkespolitikere prioriterer de sakene som er viktig for oss. Matberedskap, jordvern og rovdyr er eksempler på tema som vi må løfte fram i den politiske debatten.

Med dette avslutter jeg min tale og håper på en god debatt.